

Utbildningsförvaltningen
Måns Hellström
0171-625803
mans.hellstrom@enkoping.se

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden

Svar på remiss - Stärkt kvalitet och likvärdighet i fritidshem och pedagogisk omsorg (SOU 2020:34)

Förslag till beslut

Förslag till nämnden

Utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden ställer sig bakom utbildningsförvaltningens förslag på remissvar.

Beskrivning av ärendet

En remiss har inkommit till Enköpings kommun angående betänkandet Stärkt kvalitet och likvärdighet i fritidshem och pedagogisk omsorg (SOU 2020:34). Enköpings kommun uppdras att lämna synpunkter på förslagen och/eller materialet i betänkandet. Remissen har överlämnats till utbildningsförvaltningen för beredning och beslut.

Remissvaret ska ha inkommit till Utbildningsdepartementet senast den 26 oktober 2020. Svaren bör lämnas in i bearbetningsbar form (ex. Word-format) per e-post till u.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till anders.edin@regeringskansliet.se. Diarienummer U2020/03811/S och remissinstansens namn anges i ämnesraden. Remissinstansens namn anges även i dokumentnamnet.

Utredningens uppdrag innefattar att kartlägga och analysera vilka utvecklingsområden som finns i fritidshemmet och vid behov föreslå åtgärder för att öka kvaliteten och likvärdigheten och stärka fritidshemmets kompensatoriska uppdrag. Utredningen ska också kartlägga och analysera om pedagogisk omsorg stimulerar barns utveckling och lärande och vid behov lämna förslag på hur man kan främja att barn får likvärdiga förutsättningar inför start i förskoleklass.

Utbildningsförvaltningens bedömning

Utbildningsförvaltningen instämmer i att fritidshemmets kvalitet och likvärdighet bör stärkas. Kvaliteten bör stärkas i fritidshemmen genom dialog mellan professioner kopplat till enheternas kvalitetsarbete. Dock anser förvaltningen att begreppet *kvalitet* bör problematiseras utifrån dess vaga innebörd i ett nuläge i fritidshemmet. När kvalitetshöjning ska omsättas i antal åtgärder behöver man utgå från ett nuläge för att synliggöra utveckling. Vad innebär egentligen kvalitet i fritidshemmets undervisning och utbildning? Vilket avstamp tar vi när vi talar om

kvalitet och hur kan det mätas? Önskvärt läge är att elever erbjuds ett fritidshem som kompenserar och kompletterar skola och samhälle på ett sätt som stödjer och stimulerar elever till utveckling och lärande – utan att "skolifieras".

Elever i fritidshemmet har rätt till en god och likvärdig utbildning som utgår från ett didaktiskt perspektiv anpassad för fritidshemmets egna specifika roll i utbildningssystemet. Utbildningen som elever erbjuds i fritidshemmet bör ha det livslånga lärandet i fokus, med det situerade-, grupporienterade- och lustfyllda lärandet som riktmärken. Fritidshemmet kompletterar skolan och erbjuder eleverna andra erfarenheter och möjlighet att möta kunskaper ur ett annat perspektiv än det sätt som oftast praktiseras i den obligatoriska grundskolan.

Nuvarande undervisning i fritidshemmet är inte alltid likvärdig. Fritidshemmets sammansättning varierar. Antal inskrivna elever, antal akademiskt utbildad personal samt förutsättningar för kvalitetsarbete ser olika ut. Detta påverkar således kvaliteten i den utbildning som erbjuds eleverna.

Ytterligare en aspekt som bör beaktas är det faktiska nuläget nationellt gällande den begränsade tillgång till lärare i fritidshem samt avsaknad av samarbete med lärosäte som har examensrätt för lärare i fritidshem. Den sistnämnda begränsningen får till följd att endast ett fåtal studenter, med inriktning utbildning lärare i fritidshem, kommer till verksamheten och således saknas nyutexaminerade lärare med denna inriktning. Utbildningsförvaltningen delar utredningens bild av behov av utbildad personal i socioekonomiskt utsatta områden. Utbildningsförvaltningen ser behovet av att utbilda befintlig personal samt rekrytera examinerade lärare i fritidshem för att skapa förutsättningar för god undervisning i fritidshemmet. Under läsåret 19/20 genomfördes en kommungemensam fortbildning med utgångspunkt i Skolverkets webbutbildningar, Fritidshemmets uppdrag samt Fritidshemmets undervisning. Denna utbildning arbetas nu vidare med, på rektorsnivå. Utifrån förvaltningens samlade erfarenhet identifieras behov av dialog mellan professioner, rektorer, enheter och ledning på förvaltningsnivå i frågor om innehåll, utveckling och möjligheter med fritidshemmets utbildning.

Sammanfattningsvis, kommer Utbildningsförvaltningen i detta remissvar specifikt att ge yttranden gällande utredningens förslag om fritidssamordnare, förstelärare i fritidshem samt särskilt stöd i fritidshemmen enligt kap. 14 skollagen. Gällande utredningens förslag om fritidssamordnare uttrycker Utbildningsförvaltningen att det kan vara positivt men att förslaget kan innebära svårigheter när det kommer till att få mandat på enheter. Angående förstelärare i fritidshem anser Utbildningsförvaltningen att en utvärdering av den befintliga förstelärrerformen är steg ett, därefter tas beslut om kommande breddning av förslaget. I utredningens förslag om att ge plats i kommunens fritidshem åt elever som behöver stöd för att kunna nå kunskapskraven är Utbildningsförvaltningen positiv om utbildningen utgår från fritidshemmets kompletterande och kompenserande uppdrag.

Yttrande med utgångspunkt i utredningens förslag

1. Utveckling av fritidshemmets verksamhet

Fritidssamordnare (s.164-169)

Gällande den föreslagna insatsen om att utse fritidssamordnare är Utbildningsförvaltningens ställningstagande att det kan vara positivt. Detta utifrån möjligheten att på ett övergripande plan stötta med riktade insatser, t.ex. i det systematiska kvalitetsarbetet för fritidshem. Vidare kan denna typ av tjänst bidra till professionsutveckling. Tveksamhet till förslaget rör sig om vilken reell förändring denna insats innebär. Erfarenheter vi har dragit utifrån genomförda insatser i denna form, i andra delar av utbildningssystemet, är att det är ett komplicerat uppdrag. Det har varit problematiskt att skapa agens samt att få tillträde till enheter. Själva insatsen om samordnande funktion är sårbar. Komplexiteten finns också i vilket faktiskt mandat en samordnare har utifrån skollagen.

2. Kommande stadsbidrag för karriärsteg*Förstelärare i fritidshem (s.179)*

Innan denna breddning av förstelärrerformen även omfattar fritidshemmen, måste den befintliga reformen utvärderas. Om utvärdering visar ett gott resultat är Utbildningsförvaltningen positiv till den föreslagna insatsen av karriärsteg genom förstelärare inom fritidshem. Det är dock nödvändigt att sätta denna reform i ett sammanhang. Ett vidare och fördjupat arbete för att skapa förutsättningar för fritidshemmet att utveckla metoder och former för dess specifika didaktik, bör på ett eller annat sätt ha fortsatt fokus. Sannolikt skulle förslaget innebära en utveckling på enheten, men som ensam insats kanske den inte skulle leda någonstans. För att en reell utveckling av fritidshemmets didaktik ska kunna ske bör fler utbildade lärare i fritidshem samverka med en förstelärare i fritidshem. Rektor har en avgörande roll i detta arbete.

3. Särskilt stöd i fritidshemmen enligt 14 kap.*Elever ska kunna ges plats i fritidshemmen om det behövs för att kunna nå läroplanens kunskapskrav (s. 239-241)*

Utbildningsförvaltningen anser att det är positivt att man försöker underlätta för elever att nå kunskapskraven. Den föreslagna insatsen, gällande stöd till de elever som inte når kunskapskraven, kan påverka elevers möjlighet att utveckla intressen, förmågor och kunskaper i positiv riktning. Det är av stor vikt att eleven erbjuds stöd i fritidshemmen utifrån uppdragen om att komplettera och kompensera skolan. Fritidshemmets uppgift blir här att tillsammans med eleven, vårdnadshavare och skolan att identifiera och stötta utvecklandet av elevernas "hela jag".

4. Andra överväganden

Utredningens övriga delar har Utbildningsförvaltningen inga synpunkter på.

Bilaga-1- Missiv undertecknat

Bilaga 2- SOU 2020-34

Linda Lindahl
Förvaltningschef
Enköpings kommun

Måns Hellström
Utredare
Enköpings kommun

Kopia till:
Utbildningsdepartementet